

ТВОРЕЦЬ МУЗЕЙНОЇ МЕККИ

До 85-річчя
від дня народження
Михайла Сікорського

Переяслав-Хмельницький, що на Київщині, називають містом-музеєм, містом небачених скарбів, а іноді й музейною Меккою. І у цьому місто завдячує видатному музеєзнавцю, Почесному члену Українського товариства охорони пам'яток історії та культури і одному з його найактивніших фундаторів, лауреату премії імені Дмитра Яворницького Всеукраїнської спілки краєзнавців, лауреату Національної премії України імені Тараса Шевченка, заслуженому працівникові культури України, Герою України Михайлу Івановичу Сікорському, якому виповнилось 85 років.

Народився Михайло Іванович 13 жовтня 1923 року в історичному Чигирині. В дитинстві чув немало розповідей, легенд про славного гетьмана Богдана Хмельницького, про визвольні походи, очолювані ним, про Коліївщину. Все це запало у допитливу дитячу душу. І так глибоко, що проніс він їх крізь багато випробувань — безрадісне сирітство (у сім років помер батько, а три роки по тому, у 1933, голод забрав матір), перебування у дитячому будинку, а пізніше — важку, але завжди на совість виконувану фізичну працю на оборону Вітчизни

Фото Бориса Войцехівського

у майстернях авіаційного технікуму, евакуйованого до сибірського міста Омськ.

Дитяча допитливість переросла у заповітну мрію — вивчити, а потім написати історію Чигириня. То ж, повернувшись до рідних країв, поспішив до Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка і вступив на історичний факультет. Невдовзі підготував і курсову роботу “Пам'ятні місця Чигиринщини”. І все так доладно подав, що вона вразила викладачів і формою викладу, і знанням матеріалу, якого подекуди не знайдеш ані у книжці, ані в архіві.

Високу оцінку дали авторитетні науковці і його дипломній роботі “Гайдамаччина”. На кафедрі історії України Михайла Сікорського запросили до навчання в аспірантурі. А за кілька днів до розподілу молодих спеціалістів в обкомі партії запропонували їхати до Переяслава налагоджувати справи у місцевому музеї. І він погодився, помінявши престижне навчання і перспективу здобуття наукового ступеня у столиці на скромну посаду завідувача музею. Не знав, як усе складеться, але відчував, що на самостійній роботі в такому багатому на історичні події місті, як Переяслав, зможе більше здійснити.

Пізніше, коли вже набув практичного досвіду, став відомим серед музейників, його знову викликали у столичні інстанції, пропонуючи і трикімнатну квартиру у Києві, і персональну службову машину, і більшу зарплату. Але тепер він ще впевненіше відмовляється — адже, долаючи всі труднощі, з якими не раз зустрічався, зумів разом з колективом домогтися того, що Переяслав по-новому засвітився на всю країну, привертаючи увагу новими і новими музеями. Спочатку відродив історичний, тут же виокремив кімнати, де проживав Тарас Шевченко і написав “Заповіт”. Далі — музеї етнографії, українського народного одягу Середньої Наддніпряни кінця XIX ст., музей археології над розкопаними залишками давньоруської Спаської церкви, музей народного прикладного мистецтва Київщини, меморіальні музеї — філософа Г.С. Сковороди, архітектора В.Г. Заболотного, видатного класика єврейської літератури Шолом-Алейхема, музей-діорама “Битва за Дніпро в районі Переяслава-Хмельницького. 1943 р.”, Пантеон Слави. З’явилися і такі унікальні, як “Світопізнання і мирне освоєння Космосу”, де можна навіть побачити рідкісний місяцехід.

З кожним роком музейна справа у Переяславі набувала все більшого розмаху, розширювалися експозиційні площі. Музей історії хліба вже обіймав два з половиною гектара, обійти які не встигнути і за півдня. Музей М.М. Бенардоса — винахідника дугового електрозварювання — вражає відтвореною майстернею, де можна оглянути справжні акумулятори для зварювання XIX ст., генератор електричного струму.

Діють у Переяславі також музеї архітектури часів Київської Русі, трипільської культури, українського рушника, народних свят та обрядів, історії кобзарства, сухопутного транспорту, поштової станції, бджільництва, історії Української православної церкви.

Названий перелік — досить солідний. Однак він ще неповний, бо тут, що не крок, то музей. І це не образний вислів. Саме так є в одному з найбільших, на 30-гектарній

площі, — Музеї під відкритим небом, у якому зберігаються старовинні церкви, вітряки, млини, розташовано селянські садиби, двори ремісників. У кожному об’єкті розгорнуто експозиції: ткацтва — у хаті ткача, бондарства — у хаті бондаря і т. інш. Особливою гордістю переяславців, Михайла Івановича і всієї сім’ї музейників є те, що цей музей-скансен був першим із музеїв такого типу в Україні: його закладено ще у 1964 році.

Взагалі, у музеях Переяслава-Хмельницького багато чого і багато що характеризується словом “вперше” — музефікація археологічних розкопок, перенесення монолітом з Добранічівки Яготинського району одного з житлових комплексів періоду кам’яного віку, відтворення хати періоду черняхівської культури поч. I тис. н.е., відновлення козацького постю, зведення козацької сторожової вежі, активне освоєння під експозиції меморіальних споруд. Часто біля тих чи інших експонатів екскурсоводи з піднесеним настроєм повідомляють: “Єдиний в Україні, єдиний у світі”.

Тут зібрано одні з найбільших в Україні колекцій: давньоруських знахідок, стародруків, українських рушників, ікон, вітряків,

Улюблена експозиція М. Сікорського — неповторні рушники Переяславщини

На ІХ з'їзді Українського товариства охорони пам'яток історії та культури: Ліворуч — перший заступник Голови УТОПІК М. Пархоменко, Голова Співки краєзнавців України, Герой України П. Тронько, директор НІАЗ "Софія Київська" Н. Куковальська, Голова УТОПІК, академік АН України П. Толочко, Герой України М. Сікорський, директор Національного Києво-Печерського заповідника С. Кролевець. Фото С. Гладкевича

козацької зброї XVI–XVIII ст., козацьких кам'яних стел і хрестів, знарядь праці, музичних інструментів, речей побуту.

Прийшовши до Переяслава у 1951 році, Михайло Іванович Сікорський застав в історичному музеї 32 оригінальні експонати. А тепер у місті 24 тематичні музеї, 400 нерухомих пам'яток історії, археології, архітектури, мистецтва, 383 тисячі експонатів. Загальна площа заповідника — 3050 га, з якої 420 тис.м — експозиційні площі. Михайло Іванович багато потрудився, щоб відкрити буквально під ногами будівлі періоду Київської Русі — церкву Володимира Мономаха, Воскресенську церкву, розкопав залишки Єпископських воріт з Феодорівською церквою над ними. За його ініціативою, немало історичних місць, подій увічнено пам'ятниками і пам'ятними знаками. А у музеї-скансені росте дендропарк із 45 тисяч дерев і 36 тисяч кущів. У парку багато калини. Її Михайло Іванович так любить, що нею, за його словами, "засадив би всю Україну". Завдяки цьому Переяслав-Хмельницький, перейнявши славу багатьох міст, став містом-музеєм, знаним у ряді країн світу. Щороку у Переяславі буває понад 200 тисяч відвідувачів. Історичний музей з розгалуженою мережею філіалів перетворився

на історико-культурний заповідник, а нині є Національним історико-етнографічним заповідником "Переяслав".

Знання, талант і праця Михайла Івановича Сікорського втілені у багатьох музеях України. Зокрема, на Київщині — композитора Кирила Стеценка у Веприку Фастівського району, Катерини Білокур у Богданівці Яготинського району, письменника Андрія Малишка в Обухові, видатного співака ХХ ст. Івана Козловського у Мар'янівці на Васильківщині. Допомогає організувати районні музеї у Броварах, Іванкові, Кагарлику, Таращі. Із Переяслав-Хмельницького музею виростав Яготинський історичний музей імені Тараса Шевченка. І, звичайно, допомагав створювати музеї у рідному Чигирині на Черкащині.

Ось таким щедрим ужинок на музейній ниві зустрічає своє 85-річчя Михайло Іванович Сікорський — "справжній герой нашого часу, людина з майбутнього", як висловився про нього видатний поет, Герой України Іван Драч.

*Головна рада Українського товариства охорони пам'яток історії та культури
Київська обласна організація УТОПІК*